

Sosyolojik Perspektiften Göç Olgusunun “First Cow” Filmi Üzerinden Değerlendirilmesi

Ayşe Çolak¹

Öz

Göç hareketleri, insanlık tarihiyle paralellik göstermektedir fakat göç hareketlerinin görünürlük kazanması kitlesel boyuttaki göçlerle mümkün olmuştur. Sanayi devrimi ile kırdan kentlere doğru artan kitlesel göçlerle yeni bir toplumsal durum ortaya çıkmıştır. Kitle halinde göç alan şehirlerde birçok yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmış ve bu ihtiyaçların arkasındaki sebeplerin incelenmesiyle birlikte göç olgusunun tanımlanması yapılmıştır. Göç hareketlerinin ise birçok sebebi bulunmakla birlikte bu sebepler; doğal, ekonomik, sosyal ve siyasi olmak üzere dört ana başlık altında incelenmiştir. Bu çalışmada göç olgusuyla birlikte ele aldığımız First Cow adlı sinema filmi ise kitlesel göç hareketlerinin başladığı tarihlere denk düşen döneme örnek teşkil etmesiyle ve senaryosunda birçok incelikle göç olgusunu işliyor oluşuyla özgün bir içeriktir. First Cow adlı filmin değerlendirilmesi ise göç kuramları çerçevesinde sosyolojik çıkarımlara dayandırılarak yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Kitlesel hareketler, Göç, Göç kuramları, Sosyoloji, Sinema.

Evaluation of the Phenomenon of Immigration from a Sociological Perspective through the Movie “First Cow”

Abstract

Migration movements are parallel to human history, but the visibility of migration movements was made possible by mass migrations. A new social situation emerged with the increasing mass migration from rural to urban areas with the industrial revolution. Many new needs have emerged in cities that receive mass migration, and the phenomenon of migration has been defined by examining the reasons behind these needs. Although there are many reasons for migration movements, these reasons are; It has been examined under four main headings: natural, economic, social and political. The movie First Cow, which we discussed together with the phenomenon of migration in this study, is a unique content as it sets an example for the period corresponding to the beginning of mass migration movements and deals with the phenomenon of migration with many subtleties

¹ Sorumlu yazar/Corresponding author: Yüksek Lisans Öğrencisi, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, 702244001@ogr.uludag.edu.tr, ORCID: 0009-0000-5421-917X

Atıf/Citation: Çolak, A. (2024). Sosyolojik perspektiften göç olgusunun First Cow filmi üzerinden değerlendirilmesi. Bursa Uludağ Journal of Economy and Society, 43(2), 95-110.

in its scenario. The reading of the movie has been tried to be done with sociological inferences within the framework of migration theories.

Keywords: Mass movements, Migration, Migration theories, Sociology, Cinema.

1. Giriş

- *“Dünyada bir hayalet, göç hayaleti dolaşıyor”* (Hardt & Negri, 2023).

Göçün tarihi, toplumsal devrimin tarihi kadar eskidir. Göçün tarihi toplumların ortaya çıkışıyla paralellik gösterirken, insanlığın yerleşik hayata geçmesi ve göç olgusu yakından ilişkilidir. Yerleşik hayat düzeninden önce insanlar avlayabilecekleri hayvanlara göre ve iklim değişikliklerine bağlı olarak hareket etmişlerdir. Bu bağlamda yerleşik hayatın, hareketsizlik hali olarak kabul edilmesi problematiktir. Zira yerleşik hayat bir tür hareketsizlik hali değildir, yerleşik hayatla birlikte toplumsal akışlar yönlendirilir ve toplumsal devridaim oluşturulur (Nail, 2022).

İnsanlık tarihiyle paralel olarak okunabilecek olan göç olgusu; yeniden yerleşmek, oturulan yerin değişimi, geçici ya da kalıcı olarak kalmak, gezinmek anlamına gelen Latince ‘*migare*’ nosyonundan türemiştir (Kubiciel, vd. 2016). Göç gibi yeni nosyonların oluşmasının sebebi ise genellikle yeni bir olayın yahut olgunun açıklanması ihtiyacıyla paralel olarak meydana gelmektedir. Nitekim insanların bir yerden bir yere hareket halinde olması ve bu hareketlerin ise kitlesel olarak yapılması dikkatleri celp eder ve kitlesel hareketliliğin, yani bu kitlesel hareketin meydana getirdiği yeni koşulların da bir tanımlamaya tabi tutulması gerekir. Tanımlama adlandırmadır ve adlandırma ise en nihayetinde bir anlamlandırmadır (Nietzsche, 2024). Kitlesel insan hareketlerinin göç olarak tanımlanması ise aslında bu hareketlerin anlamlandırılmasıdır. Öte yandan göç bir olgudur ve dünya olgular yoluyla belirlenir, dolayısıyla dünyayı olguların toplamı (Wittgenstein, 2020) olarak ele alabiliriz. Göç olgusu ise kitlesel hareketlerle gündeme gelmiştir. Bu bağlamda Sanayi Devrimi modern anlamda kitlesel göç hareketlerinin başlangıcı olarak ele alınabilir ve modern dönem de bir tür göç çağı olarak değerlendirilebilir. Nitekim Thomas Nail (2002)’in işaret ettiği gibi 21. yüzyıl göçmen yüzyılı olacak argümanın arkasında aslında modern dünyanın göçlerle şekilleniyor oluşunun yer aldığı iddia edilebilir.

Britanya’da 1770’li yıllarda başlayan ve günümüze kadar çeşitli dalgalar halinde ilerleyerek gelen Sanayi Devrimleri çağdaş dünyayı şekillendirmiş ve içinde bulunduğumuz döneme kadar da şekillendirmeye devam edegelmiştir. Sanayi devrimi ilk evrelerinden itibaren küresel bir sürece tekabül eder ve bu küresel boyut ise ekonomik ilişkileri de dönüştüre gelmiştir (Stearns & Soysal, 2021). Bu bağlamda sanayileşen ülkeler gelişmiş merkez ülkeler olarak nitelendirilirken, sanayileşmemiş- geri kalmış ülkeler ise çevre ülkeler olarak nitelendirilmiştir (Berend & Çekem, 2024). Bu çalışmanın eksenini belirleyen First Cow adlı filmde ise kahramanların da bir göç hareketi içerisinde yer alması nedeniyle, filme ilişkin değerlendirilme göç olgusu ile bağlantılı olarak yapılacaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde, göçün tanımlanması, göç türleri, göç sebepleri ve göç kuramlarına yer verilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde, filmin analizi yapılacaktır. Son bölümde ise sonuç kısmına yer verilerek, çalışma nihayete erdirilecektir.

Sosyal bilimlerin öne çıkan dallarından biri olan sosyoloji, toplumun ve insan etkileşimlerinin üzerine odaklanan bir bilim dalıdır. Bu bağlamda sinema-sosyoloji arasındaki ilişki için Diken ve Lausten (2008) “Şüphesiz, sinema bugün toplumsal farklılıklara dair bilgilerin yayılması açısından önemli alanlardan biridir, sinema aynı zamanda sanatsal aylayış içerisinde gerçeklik ile de bağ kurmaktadır”

görüşünü öne sürmüştür. Bu bağlamda sanat eserleri vasıtasıyla toplumsal gelişmelerin geniş kitlelere ulaştırılması söz konusudur. Dolayısıyla toplumsal gelişmelerin görünür hale gelmesinde sanat eserlerinin rolünün yadsınamaz olduğu iddia edilebilir.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilecek olan 'First Cow' adlı sinema film ise, ekonomik sebeplerle gerçekleştirilen göç hareketini merkeze alarak, ele aldığı dönemin gerçeklerini beyaz perdeye taşımıştır. Bahsi geçen sinema filminin, sanayileşme hareketleri sonrasında meydana gelen toplumsal değişimleri objektif olarak aktardığı görülmektedir.

Filmin kültürel niteliğini çözümleyebilmek için sosyolojik eleştiri yaklaşımı kullanılmakla birlikte, okuma esnasında çeşitli göç kuramlarına da değinilerek çok boyutlu bir okuma sunulmaya çalışılmıştır.

Bilimsel araştırmaların amaçlarını inceleme, tanımlama ve açıklama olmak üzere üç başlıkta ele alan Neumann (2017)'a göre "ne" sorusunu yanıtlamaya yönelik olarak gerçekleştirilen inceleme araştırmalarının temel özellikleri aşağıdaki şekilde sıralanmaktadır:

- i. Temel olgular, ortam ve kaygılara aşına hale gelmek
- ii. Koşulların genel düşünsel bir tablosunu çizmek
- iii. Gelecekteki araştırmalar için soruları formüle etmek ve odağa yerleştirmek
- iv. Yeni fikirler, varsayımlar veya hipotezler üretmek
- v. Araştırma yürütmenin fizibilitesini belirlemek
- vi. Gelecek verileri ölçmek ve yerleştirmek için teknikler geliştirmek

Yukarıda maddeler halinde kategorileştirilen inceleme araştırmalarının çerçevesine uygun olarak hazırlanan bu çalışma nitel bir araştırma yaklaşımına sahip olup, Toplum Merkezli Yaklaşım çerçevesince analizini oluşturmaktadır. Toplum Merkezli Yaklaşım göre: "Sanat yapıtı incelenirken toplumsal ve tarihsel koşullar öne çıkarılır. Bu yaklaşım dış dünyada görülen gerçekliğin yapıta yansıtıldığı fikri üzerine temellendirilmektedir. Bu yöntemlerin ortak özelliği; sanatçıya tarihsel güçlerin, toplumsal koşulların nasıl etkiler yaptığı, bir yapıtın oluşmasında ne gibi nedenlerin rol oynadığı, yapıtın oluşturulduğu zamandaki koşulları ve ortamı araştırmak yahut yapıtı çağını aydınlatan bir belge gibi ele almaktır" (Ötgün, 2008). Bu bağlamda First Cow adlı filmin dış dünyada görülen gerçekliği objektif olarak yansıttığı, bu objektifliğe binaen de bu çalışmada tarihsel süreçler ve toplumsal koşullar göz önünde bulundurularak bir okuma yapılmıştır. Öte yandan bazı kaynakların Türkçe baskısı henüz yapılmadığından, ekonomik gerekçeler sebebiyle ve yayın için kısıtlı bir süre olduğundan, makalede birtakım sınırlılıklar söz konusudur. Tüm kısıtlara rağmen bu çalışmayla birlikte literatüre çok boyutlu bir bakış açısıyla katkı yapılması amaçlanmıştır.

2. Göç

Göç nosyonunun etimolojik olarak Türkçe karşılığı; 'köç' 'taşınma, taşınan yük' anlamından türetilmiş ve 'taşınmak, kalkıp gitmek' fiillerine evrilmiş olup zamanla ekler alarak 'göçebe, göç, göç etmek' gibi karşılıklar edinmiştir. Yani göç nosyonunun Türkçe köküne bakıldığı zaman taşınan eşyalar için bir yere taşıma işinden türeyip, insanların bir yerden başka bir yere gitme işine denk düşerek yeni bir anlam kazandığı görülür (Nişanyan, 2007).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), *Göç Terimleri Sözlüğünde* göçü şöyle tanımlar:

"Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir.

Tanıma mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dahildir” (IOM, 2009).

Peki, insanlar neden göç etme gereği duymuşlardır ve insanların göç hareketlerinin arkasında hangi sebepler yatmaktadır?

İnsanlar, ikamet ettikleri yerden ekonomik gerekçelerle, sosyal gerekçelerle, siyasal gerekçelerle ve doğal gerekçelerle bir başka yere göç ederler, bu sebeple insanların yeni yerler bulma, daha iyi olana erişme içgüdüleriyle harekete geçtiği görülür (Aslan, 2020).

2.1. Göçe yol açan temel sebepler

Göç hareketleri insanlık tarihinin her döneminde görülmüştür ve bu hareketler kimi zaman artarken kimi zaman ise azalır. Bu bağlamda göç hareketlerinin günümüze değin durmaksızın süregeldiği iddia edilebilir. Tarihte süreklilik arz eden göç hareketlerine yol açan sebepler dört ana başlık altında incelenir; Doğal sebepler, sosyal sebepler, ekonomik sebepler ve siyasal sebepler olarak tasnif edilir (Özdal, 2024).

2.1.1. Doğal sebepler

Doğal sebepler adından da anlaşılacağı üzere, genellikle doğal afetlerin yerleşim yerlerinde yol açtığı tahribatlar sonrasında icra edilir. Öte yandan insan yerleşimine uygun olmayan topografik özellikler, elverişsiz iklim koşulları, verimsiz topraklar ve yetersiz tatlı su kaynakları gibi faktörler de göçe yol açar (Özdal, 2024).

Göç hareketlerinin doğal nedenleri ise kendi içinde ikiye ayrılır: İnsan faktörlü doğal sebepler ve insan faktörü olmayan doğal sebepler. İnsan faktörü olmayan sebepler kendiliğinden gerçekleşen; deprem, sel, kuraklık, volkanik patlamalar, tsunami gibi doğa olaylarıyla ilgilidir. İnsan faktörünün etkili olduğu doğal sebepler ise; ormanların tahrip edilmesi, erozyon, fazla su kullanımına bağlı olarak oluşan obruklar ve baraj inşası sonucunda oluşan taşkınlar gibi olayları kapsar (Çağlar, 2018).

2.1.2. Sosyal sebepler

Sosyal sebeplerle icra edilen göçler ise din, dil, ailevi gerekçeler, eğitim ve sağlık imkanlarına erişmek gibi beşerî hayatın güdüleyici duyguları ile harekete geçer. Çünkü insan salt yaşayan bir varlık değildir, insan aynı zamanda iyi yaşamayı da arzulayan bir varlıktır (Akkağıt, 2022) insanın daha iyi yaşam arayışı çabaları ise göç hareketleriyle nihayetlenebilir.

Sosyal sebeplerle icra edilen göçlere; mezhep ve din savaşları sonrasında ortaya çıkan göç hareketleri, aile birleşmeleri, eğitim ve sağlık hizmetlerinden faydalanmak üzere gerçekleştirilen göçler, cinsel yönelimi sebebiyle yaşadığı yeri terk eden bireylerin göçleri örnek verilebilir (Palta & Özdal, 2020).

2.1.3. Ekonomik sebepler

Ekonomik sebeplerle icra edilen göçlerin tarihi XVII. yüzyıla kadar uzanır. 1760-1830 yılları arasında gerçekleşen 1. Sanayi Devrimiyle birlikte kapitalist üretim tarzının etkisiyle başlayan göçlerin günümüze değin sürdüğü görülmektedir ve günümüzde gerçekleşen göçlerin temel sebebinin ekonomik kaygıların etkisiyle yapıldığı söylenebilir. Aslında ekonomik sebepli göçlerin arka planında istihdam sorunu yatmaktadır. Bu bağlamda az gelişmiş ya da gelişmemiş ülkelerdeki olumsuz şartlar insanları gelişmiş ülkelere/şehirlere doğru yönlendirir ve bireyler maddi amaçlar güderek istihdam edilebileceği yeni yerlere göç eder (Özdal, 2024).

2.1.4. Siyasi sebepler

Aslında siyasi sebeplerle icra edilen göçlerin arka planında yer alan sebep, insanın *zoon politikon* (politik hayvan) olmasıdır. İnsanın sosyal bir varlık olması ise yaşamını devam ettirebilmek için diğer insanlarla bir arada yaşamayı gerektirir ve bir arada yaşamak teşkilatlanmayı, teşkilatlanma ise önünde sonunda bir iktidarı doğurur, iktidar ise bir tür devlet yapısıyla toplulukları idare eder. Siyasi hayatta meydana gelen istikrarsızlıklar ise bireylerin göç etme kararı almasına etki eder (Çuhadar, 2008). Bu bağlamda siyasi sebepler; (iç) savaşlar, darbeler, terör eylemleri, devrimler ve mübadeleler gibi olayların yol açtığı göçler siyasi sebeplerle gerçekleştirilenlere örnek olarak verilebilir (Özdal, 2024).

2.2. İradeye göre göçler

Göç olgusu ve irade birbiriyle ilişkili kavramlar arasında yer alır, çünkü göç hareketleri gönüllü (iradi/serbest) ve zorunlu (mecburi/zorla göç) olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir (Özdal, 2024). “İrade, bir şeyi yapıp/yapmama gücünün bireyin tekelinde olması, yani istenç” olarak tanımlanmaktadır. **Gönüllü (İradi) göçler**, kişinin hür iradesiyle gerçekleştirdikleri göç hareketleridir. Genellikle eğitim, ekonomik faktörler, aile birleşmeleri gönüllü göçler arasında gösterilebilir. **Zorunlu/mecburi göçler** ise bireyin hür iradesi dışında gerçekleştirilen, genellikle bir üst otoritenin baskıları sonucunda gerçekleştirilen ve bireylerin içinde yaşadıkları toplumun sosyo-ekonomik koşullarının yetersizliği gibi birçok faktörü kapsamaktadır. Zorunlu/mecburi göçlerde bireylerin ölüm tehlikesi altında olması, işkence görebilme ihtimalleri yani bireylerin şahsi hürriyetlerinin ihlal edilmesi ihtimalleri bireyleri göçe yönlendirir (Adıgüzel, 2024).

2.3. Göç kuramları

Göç hareketlerinin görünür hale gelmesi ve bu görünürlük hasebiyle bir olgu olarak nitelendirilmesi Sanayi devrimi sonrasında gerçekleşen, kırdan kentlere doğru istikamet alan insan hareketleriyle paralellik göstermektedir. Bu paralellik ise meydana gelen göç hareketlerinden sonra bu hareketlerin kuramsal bir çerçeve sunularak izah edilmesiyle, yani göç kuramlarının gündeme gelmesiyle neticelenmiştir.

Göç kuramları kronolojik olarak değerlendirildiğinde ise; klasik, modern ve çağdaş göç kuramları olmak üzere üç alt başlığa ayrıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, klasik göç kuramı yazınlarının genellikle sanayi devrimine paralel olarak kırdan kente doğru yönelen işgücü göçleriyle ilişkili olduğu, modern göç kuramlarının; çağın getirisi olan ekonomik sorunlar, savaşlar ve toplumsal sorunları kapsayan itici etkenlerin tetiklediği kitlesel hareketler, çağdaş göç kuramları ise küresel ekonomik düzene binaen gelişen ve genellikle ekonomik gerekçelerle gerçekleştirilen göçler üzerine odaklandığı görülmektedir (Koçal & Karasu, 2024).

Öte yandan göç kuramlarını kategorileştirecek olursak; geleneksel göç kuramları, ekonomik temelli göç kuramları, tarihsel bağlam açısından göç kuramları ve yeni göç kuramları olmak üzere dört kategoride değerlendirme yapmanın mümkün olduğu görülmektedir.

2.3.1. Geleneksel göç kuramları

Geleneksel göç kuramları göç ve mesafe ilişkisini sıklet merkezine alarak değerlendirme sunar. Ravenstein (1885) ve Stouffer (1940) gibi isimlerin yer aldığı kurama göre; insanların göç etmesinin ardında yatan temel sebebin daha iyi yaşama isteği olduğu ve bu isteğe paralel olarak ekonomik

anlamda cazip fırsatlar sunan sanayi merkezlerine yahut imkanların daha geniş olduğu bölgelere doğru göç akını gerçekleştirilir (Akyıldız, 2016).

Ravenstein insanların göç etme eğilimlerinde kısa mesafenin etkili olduğunu, genelde daha büyük ticaret merkezlerine yahut daha büyük endüstri merkezlerine ve imkanların yahut kaynakların daha geniş olduğu yerlere göçlerin gerçekleştirildiğini tespit etmiştir (Ravenstein,1885).

Geleneksel Göç Kuramları kapsamında değerlendirilebileceğimiz **Samuel Stouffer**'ın 1940 yılında geliştirdiği "*Kesişen fırsatlar: Hareketlilik ve Mesafe ile İlişkili Kuram*" ise göç ile mesafe ilişkisini incelerken, göç eylemini kesişen fırsatlar açısıyla değerlendirir. Stouffer geliştirdiği göç kuramında göç ile mesafe arasında gerekli bir ilişkinin olmadığını varsayarak kesişen fırsatlar mefhumunu öne sürer. Buna göre, belirli bir bölgeye göç eden kişilerin sayısı ile o mesafedeki fırsatların sayısının doğrudan orantılı olabileceğini, kesişen fırsatların sayısı ile ters orantılı olduğunu iddia eder ve göç eden insanların sayısı gidilen mesafedeki fırsatlardaki artış oranı ile direkt olarak doğru orantılıdır (Stouffer,1940).

2.3.2. Ekonomik temelli göç kuramları

Göç kuramlarını ekonomik temelli yaklaşımla değerlendiren isimler arasında; **Lewis** (1954), **Sjaastad** (1962), **Harris-Todaro** (1970) ve **Everett Lee** (1966) yer alır. Ekonomik temelli yaklaşımlarda bölgesel farklılıklar ve ücret farklılıkları gibi iktisadi bileşenler yer almaktadır. Bu bağlamda göç ve kalkınma arasındaki bağlantıya değinilerek, işgücü imkanlarının daha çok olduğu yerlere, işgücü imkanlarının daha az olduğu yerlerden göç akını gerçekleşmektedir. Göç hareketleri ise kalkınmayı pozitif olarak etkileyecektir, zira işgücü imkanlarının yeterli olduğu bölgelerde işsizlik azalacak ve göç hareketleri genelde çıktıyı artıracaktır. Öte yandan ekonomik temelli yaklaşımın ayırt edici diğer bir özelliği ise bireylerin rasyonel bir yaklaşımla, kâr-maaliyet hesabı yaparak göç hareketlerini gerçekleştiriyor oluşudur. Son kertede **Everett Lee** (1966) göçe etki eden itici ve çekici faktörler başlığı altında kuramını geliştirmiştir. Buna göre kaynak ülkedeki işsizlik, eğitim-sağlık hizmetlerine erişememe gibi itici faktörler göç etme kararını beslerken, hedef ülkedeki daha elverişli koşullar ise göçü teşvik etmektedir (Koçal-Karasu,2024).

2.3.3. Tarihsel bağlam açısından göç kuramları

Tarihsel Bağlam Açısından göç kuramlarının değerlendirilmesi ise; göçlerin bir modernleşme sürecinden geçerek şekillendiğini ve tarihsel yahut kültürel farklılıklar baz alınarak yapılır. Bu kurama göre; göç eden insanlar gelişmemiş ülkelere gelişmiş ülkelere yani çevre ülkelere merkez ülkelere doğru göç hareketlerini gerçekleştirir, yani aslında göçler kapitalist sistemin bir çıktısı olarak okunur ve göç hareketleri genelde siyasi boyutuyla, özelde ise kolonyal bağlarla olan etkileşimi içerisinde ele alınır. Petersen (1958), Mabogunje (1970), Zelinsky (1971), Wallerstein (1974) ve Piore (1979) gibi isimlerin görüşleri tarihsel bağlam açısından değerlendirilen göç kuramları arasında gösterilebilir (Akyıldız,2017).

Petersen analizinde tarihselciliği ön planda tutarken, itme-çekme kanunlarıyla beraber göçün ekonomik etkilerini değerlendirir. Buna göre; kimi zaman itici olan faktörlerin kimi zaman çekici faktör olabileceğini, bunun yanında ekonomik faktörlerin her zaman başat olduğunu öne sürer ve tarihselcilikten kopmayarak göçleri sınıflandırma içerisinde izah etmenin önemli olduğuna dikkat çekmiştir (Petersen,1958).

Mabogunje'in Göç Sistemleri Teorisi ise; göç hareketlerini ekonomik faktörlerden ziyade çevresel faktörlerle inceler. Mabogunje 1970 yılında "*Kırsal-kentsel Göç teorisine Sistemsel Yaklaşım*" adlı makalesiyle teorisini ortaya koymuştur. Ona göre; göç olaylarının arkasında yatan sebep itme-çekme

faktörleriyken, gelişmiş bölgelere insanların göç ettiğini, dolayısıyla göç ve mesafe arasındaki ilişkinin önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Son kertede göç hareketlerinin tek yönlü olmadığını, göç hareketlerinin döngüsel ve birbirine bağımlı hareketler olduğunu, dolayısıyla göç hareketlerini karmaşık bir yapı olarak değerlendirmek gerektiğini öne sürmüştür (Mabongunjee, 1970).

Zelinsky'nin Göç kuramı ise; 1971 yılında "*Hareketlilik Geçiş hipotezi*" adıyla yayımladığı makalesiyle kurgulanmıştır. Zelinsky bireylerin göç etme kararlarını tarihsel bir bakış açısıyla, sosyal ve ekonomik boyutları da göz önüne alarak incelemiştir. Buna göre; göç hareketleri modernleşme sürecinin doğal bir çıktısı olarak ekonomik ve sosyal değişimlerin bir parçasıdır. Bu bağlamda göç oranı ve göç şekli sanayileşme gibi modernleşme aşaması ve yüksek doğum oranları gibi demografik faktörlerle yakından ilişkilidir (Zelinsky, 1971).

İmmanuel Wallerstein "*Merkez-Çevre Kuramı, Dünya Sistemleri Analizi*" başlıklı kuramını 1974 yılında ortaya atmıştır. Wallerstein'e göre göç hareketlerinin ortaya çıkmasındaki temel etken kapitalist ekonomik sistemdir ve ülkeler arasındaki ilişkilerin arkasında kolonyal bağların yer aldığını iddia etmiştir. Bu bağlamda göç hareketleri çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru bir akış içerisinde (Wallerstein, 1974).

Micheal Piore 1979 yılında "*İkili İşgücü Piyasası Hipotezi*" adlı makalesiyle kuramını geliştirmiştir. Piore'ye göre göç hareketlerinin arkasında yatan temel sebep ikiye bölünmüş işgücü piyasasıdır, bu piyasalar ise birincil sektör ve ikincil sektör olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Birincil sektörde, ikincil sektöre göre daha yüksek maaş, daha iyi çalışma koşulları ve daha adil bir süreç vardır. İkincil sektörde ise daha kötü çalışma koşulları, daha düşük maaş gibi şartlar mevcuttur. Öte yandan birincil sektörde işler ülkenin yerlileri tarafından yürütülürken, ikincil sektörde ise göçmenler işleri üstlenmektedir. Dolayısıyla birincil sektördeki işler vasıflı-yüksek nitelikli işlerken, ikincil sektördeki işler vasıfsız-niteliksiz işlerdir. Başlıca iki sektöre ayrılan bu piyasaların ayırt edici yanı ise birincil sektörde yüksek işgücü ve sigorta imkanları bulunurken, ikincil sektörde bu imkanların bulunmamasıdır. Son kertede Piore'e göre uluslararası göç hareketleri göçmenlerin hedef ülkelerindeki çekici faktörlerden dolayı gerçekleştiği saptanmaktadır (Piore, 1979).

2.3.4. Yeni göç kuramları

Yeni Göç Kuramları kategorisine göre; göç hareketleri insanlar arasındaki etkileşimle bilgi ağlarının gelişmesiyle, bireylerin göç etme kararı alırken göç sürecine kendilerinin dışında ailelerinin de dahil olup göç etme kararını etkilediğini öne sürmektedir. Bu başlık altında Wolpert (1965), Stark ve Bloom (1985), Guilomoto ve Sandron (2001)'in çalışmaları ele alınabilir.

Julian Wolpert 1965 yılında "*Göç Etme Kararının Davranışsal Yönleri*" adlı makalesiyle, bireylerin göç etme kararlarını davranışsal bir modelle değerlendirmektedir. Buna göre göç hareketi, rasyonel beklenen kararlara göre verilirken, bu karar gerçekleşen nihai karara göre verilmemektedir. Bireylerin arzu ettikleri bir fayda düzeyi vardır ve bireyler göç etme kararlarını bu fayda eşiğinden yararlanarak karşılaştırma yaparak değerlendirirler. Sonuç olarak bireyler kaynak ülke ve hedef ülke arasındaki faydaları kıyaslarlar ve göç etme kararlarını buna göre verirler (Wolpert, 1965).

Stark ve Bloom 1985 yılında "*İşgücü Göçünün Yeni Ekonomisi*" başlığıyla göç kuramlarını öne sürmüşlerdir. Göçöçe yeni ekonomik yaklaşım olarak bilinen bu kurama göre, göç sürecinde tek bir kişinin değil, diğer hane halkında bulunan kişilerin de göç kararında etkili olduğu ve gelir maksimize etmeyi değil bunun yanında riskleri azaltmayı amaçlayan bir bakış açısına sahiptir. Buna göre, göç kararı mikro bireysel düzeyden ziyade makro düzeyde aile ve hane halklarının ortak kararıyla, kolektif bir kararla alınmaktadır. Aile üyeleriyle ortak karar alınan bu kuramda diğerkamlık davranış ilkesinin karar almada etkili olduğu görülmektedir (Stark ve Bloom, 1985.)

Guilomoto ve Sandron'un 2001 yılında geliştirdikleri kurama göre; gelişen göçmen ağları, insanların iletişim ağları ve bağları sayesinde göç maliyetlerini azalmakta ve insanları göçe teşvik etmektedir. Buna göre uluslararası göçler arttıkça, bu göç hareketlilikleri kurumsallaşacak ve git gide artacaktır. Kurumsallaşma arttıkça da devletlerin bu göç akışlarını düzenleme, kontrol etme yönleri zayıflayacaktır. (Guilomoto ve Sandron, 2001).

Yukarıda göç kuramlarına detaylıca yer verdik. Göç kuramlarını hülasa edecek olursak eğer; bireylerin göç etme kararı almasındaki başat etken daha iyi koşullara erişme isteğidir. Bireyler daha iyi şartlara erişebilmek için bulundukları ülkeden göç etmektedirler. Son kertede göçlerin çoğunlukla ekonomik kaygılarla yürütülmesi kapitalist piyasa sistemlerinin bir sonucu olarak karşımıza çıkarken, ekonomik sebeplere vurgu yapan göç kuramlarının diğer kuramlara oranla daha fazla olmasıyla sonuçlandırığı söylenebilir.

3. "First Cow" filmi üzerine sosyolojik bir analiz

3.1. "First Cow" filmi üzerine

Bir sinema filmi olarak 2019 yılında beyaz perdede boy gösteren First Cow filmi Jonathan Reymond'un 2004 tarihli The Half-Life: A Novel adlı romanından uyarlanmıştır. Şu ana kadar uluslararası festivallerde toplam 158 adaylıktan 28 tanesini kazanan filmin 'metacritic'² platformunda elde ettiği 'metascore' puanı 90/100'dür. Filmin yönetmenliğini üstlenen Kelly Reichardt, kitabın yazarı olan Jonathan Reymond ile birlikte senaryonun da yazarlarından biridir. Bununla birlikte filmin başrollerini John Magaro, Orion Lee ve Toby Jones paylaşmaktadırlar.

3.1.1. "First Cow" filminin olay örgüsü

- "Kuşa bir yuva, örümceğe bir ağ, insana dostluk" (Blake, 2018).

First Cow, 1820'li yıllarda Oregon bölgesinde geçen ve drama filmler kategorisinde değerlendirilebilecek bir senaryoya sahiptir bir sinema filmidir. Filmin hikâye seyri ise başkahramanlar üzerinden aktarılmıştır. Filmin başkahramanları "Cookie" ve "King-Luu" bir ormanda karşılaşır. Cookie bir avcı grubunun aşçılığını yaparken King-Luu ise başka bir avcı gruptan kaçmaktadır. Bir süre sonra tekrar bir araya gelen bu iki isim beraber bir iş kurmaya girişirler. Fakat bir işe girişmek için belirli miktarda bir sermaye gerekmektedir. Karakterler ise bu sermayeden yoksundur. Bu yoksunluğu ise yerleşim yeri şefinin ineğinin sütünü çalarak giderilecektir. Filme dair anekdotlara metnin ilerleyen kısımlarında detaylıca yer verilmektedir.

3.1.2. "First Cow" filminin analizi

Bu başlık altında filmin analizi replikler ve görseller üzerinden hem sosyolojik olarak hem de göç kuramları perspektifiyle irdelenecektir.

Filmde geçen "bir yerliye göre iyi İngilizce konuşuyorsun" ifadesinden anlaşılacağı üzere, üzerinde bulundukları kara parçası göç alan bir kara parçasıdır. Alınan göçler sonrasında ise insanların bir tanımlamaya tabi tutulması gerekecektir. Nitekim Zygmunt Bauman, *Kimlik* adlı eserinde bu konuya değinir:

² Metacritic, uluslararası tanınmış sinema eleştirmenlerinin film eleştirilerinin yayınlandığı ve puanlandığı bir platformdur.

“Modern bir devlette yaşayan herkesin bekleyeceği üzere, Polonya’daki nüfus sayım görevlileri de herkesin ait olduğu bir ulusun var olması gerektiği ön kabulüyle yetiştirilmiş ler ve Polonya Devleti sınırları içinde yaşayan herkesten, kendilerini ulusal bakımdan nasıl tanımladıklarına dair bilgi toplamakla görevlendirilmişlerdi (bugün olsa, kişinin ulusal ya da etnik kimliği’ derdik). Görevliler yaklaşık bir milyon vakada başarısız oldular; çünkü o insanlar ‘ulusun’ ne olduğunu ve ‘bir uyruğa sahip olmanın’ ne anlama geldiğini kavrayamamışlardı. ‘Uyruğun’ anlamını açıklamak için girişilen devasa cabalarla birleşmiş para cezası tehditlerinden oluşan baskıya rağmen, inatla kendileri için anlam ifade eden belli cevaplara takılıp kaldılar: ‘Biz yerliyiz’, ‘biz bu yerdeniz’, ‘buralıyız’, ‘buraya aidiz’. Nüfus sayımının yöneticileri sonunda pes etmek zorunda kaldılar ve resmi uluslar listesine ‘yerli’ şikkını eklediler” (Bauman, 2017).

Bauman’dan hareketle ‘yerli’ mefhumunun aslında bir ‘öteki’ yahut ‘yerli olmayan’ karşısında inşa edildiği söylenebilir. Yani ‘yerli’ mefhumunun dile gelmesi için ‘yerli olmayan’a ihtiyaç vardır. Nitekim Antik Çağ mütefekkirlerinden Anaximandros’a göre “evrendeki her şey zıttıyla var olur”. Bu bağlamda ‘yerli olmayanlar’, ‘yerlinin’ sınırının çizilmesindeki başat karakterlerdir. Binaen ‘yerli olmayanların’, ‘yerli olanlardan’ ayrıştığı nokta ise ikamet edilen ülkeye sonradan gelmekle kazanılan bir kimliktir. Bireylerin ‘yerli olmayan’ kategorisinde değerlendirilmeleri ise çoğunlukla ‘göç’ hareketleriyle icra edilir.

Figowitz ve King-Luu karakterlerinin farklı etnik kökene sahip olmalarına rağmen ortak bir paydada buluştukları ve beraber bir iş kurmaya girişmelerinin sebebi ise Bourdieu’nun ‘Habitus’ mefhumuyla izah edilebilir. Bourdieu’ya göre;

“Habitus kavramı, toplumsal yapı içerisinde bireylerin ait oldukları sosyal sınıf gruplarının diğer aktörleriyle benzer bir biçimde yaşamaya teşvik eden bir kavramdır. Habitus, onu ortaya çıkaran ve geliştiren toplumsal bir güç hareketi tarafından yapılandırılır. Toplumsal yaşamdaki bu yapılanma durumu bireyin farklı sınıfsal yapılarda düzen kurmasına katkı sağlamaktadır” (Bourdieu, 2006).

Bourdieu’dan hareketle Figowitz ve King-Luu karakterlerinin farklı etnik kökene sahip olmalarına rağmen aynı paydada buluşarak bir girişimde bulunmaları, aynı sosyal sınıf içinde yer aldıkları için, yani ait oldukları sosyal sınıfın diğer aktörleriyle benzer bir yaşam biçimine sahip olmalarıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil.1. Filmde ilk ineğin, bölgeye ilk geliş anını göstermektedir. Sal benzeri bir nesnenin üzerinde kadrja giren “ilk inek” yerli halkın bakışlarını üzerine çeker.



Şekil 1.

İlk ineğin kadraya girdiği an, sal benzeri bir nesne ile göç hareketinin sonlandığı kısımdı. Ayrıca nehir kenarında oturan şaşkın ‘yerliler’in gözü de ineğin üstündeydi. Yani yerli halk ilk defa canlı bir inek görmekteydi. İneğin bölgeye gelişi ise bölgenin yerleşim yerinin şefinin isteği üzerinedir. Peki, yerli olmayan yerleşim yeri şefinin bu bölgede ne işi vardı?

Yerli olmayan yerleşim yeri şefi figürü aslında sömürgecilik olgusuyla açıklanabilir. Bu bağlamda sömürgecilik olgusuyla yakından ilintili olan ve First Cow’ın açılış sahnesinde beliren ilk ineğin sal benzeri bir nesnede getirilmesi, ‘gemi’ figürüne değinmeyi gerektirir. İnsanlığın icatları arasında ilk sıralara yerleşebilecek kadar önemli olan gemi aracılığıyla yeni kıtalar bulunmuştur. Peki, insanlar neden okyanuslara açılmak istemiştir? Carl Schmitt’in aktardıklarına göre;

“Kim, diye sorar Michelet, okyanusu insanlara ifşa etti? Kim okyanusun bölge ve yollarını keşfetti? Tek kelimeyle: Kim yerküreyi keşfetti? Balina ile balina balığı avcısı! Ve bütün bunları da Kolomb’dan ve büyük patırtı kopartarak buldukları şeyler Kuzey’den, Britanya’dan ve Bask ülkesinden balıkçı kavimlerin de bulduklarından ibaret olan meşhur altın arayıcılarından bağımsız olarak. Michelet bunları söylüyor ve devam ediyor: Bu balina balığı avcıları, beşerî cesaretin en yüksek temsilleridir. Balina balığı olmasaydı avcılar her daim sadece sahile tutunup kalacaklardı. Balina onları okyanuslara çekti ve sahilden bağımsızlaştırdı. Balina vasıtasıyla deniz akıntıları keşfedildi ve Kuzey’deki geçit bulundu. Balina balığı bize yol gösterdi” (Schmitt, 2009).

Balinaların devasa hayvanlar olması hasebiyle etleri ve yağları gibi uzuvları, onları av nesnesi haline getirmiştir. Bu büyük balığın peşinden giden insanlar hem daha çok balina avlamış hem de yeni kıtalar yahut sömürecek yeni karalar keşfetmiştir. Bundan mütevellit geminin icadının insanlığı yüzbinlerce kulaç öteye taşıdığı iddia edilebilir.

Coğrafi keşifler sonrasında kurulan sömürge topraklarının kontrolünü ilgili ülkenin seçtiği liderler kontrol ediyordu. Örneğin İspanyol Krallığının kolonilerinde, İspanyol Krallığı adına kontrolü ‘Criolla’ (Safkan Avrupalı) adı verilen seçkin gruplar sağlıyordu (Anderson, 2020).

Bu bağlamda, filmde yer alan ‘şef’ figürünün de ‘yerli’lere benzememesini Benedict Anderson’un aktardıklarıyla izah edebiliriz. Binaen filmin geçtiği bölgenin göç aldığı söylenebilir. Filmde yer verilen ‘kürk avcıları’nın bu bölgede bulunması ve ‘herkesin yumuşak altının peşinde olması’ gibi faktörler, Lee’nin itme-çekme kuramı çerçevesinde ‘çekici faktörler’ başlığı altında yer alır (Adıgüzel, 2024). Everet Lee’nin göç teorisine göre;

“Çekici faktörler; ekonomik gelişmenin yüksek olduğu yerler, yüksek güvenlik düzeyi ve işgücü piyasasına kolay ulaşılan alanlar, kısaca her anlamda daha iyi hayat koşullarının sağlanması hedef ülkeyi çekici kılmaktadır” (Lee, 1966).

Oregon bölgesine göç eden insanların ekonomik gerekçelerle göç hareketini icra ettikleri söylenebilir. Fakat bu göç hareketlerini modern anlamda ekonomik perspektiften incelemek problemli olabilir. Zira Neo-Klasik Makro ve Mikro Göç Kuramlarında ana argüman istihdam açığıdır. Dolayısıyla filmin geçtiği dönem ve bölgeyi göç kuramlarından biriyle değerlendirmek gerekirse İmmanuel Wallerstein’in “Dünya Sistemleri” kuramıyla değerlendirmenin daha uygun olduğunu söyleyebiliriz. Wallerstein’in kuramına göre;

“Dünya merkez ve çevre olmak üzere ikiye ayrılmış bir sistemdir. Kültürel ve coğrafi olarak farklı olan yapıya sahip ülkelerde merkez denilen bölgede sermaye yoğunlukta, çevre ise işgücü yoğunluğu olan bölgededir. Merkez bölgeler kapitalist ekonomi içerisinde en çok kazanan ülkedir. Karşılıklı bağımlılık ilişkisi bulunan merkez ve çevre ülkeler, tarihsel açıdan kolonyal bağlarla ve sömürgecilik hareketleriyle temellenmiştir” (Özal, 2024).

Aslında Wallerstein'in kuramının baz alınmasındaki başat sebep sömürgecilik bağlantısıdır. Zira Avrupa'dan Amerika Kıtasına yönelen kolonyal hareketler sonrasında göç hareketleri icra ediliyor. Bu noktada kolonyal hareketlerin de göçe yol açtığını ve göç eden grubun arkasından yeni fırsatlara erişmek isteyen başka gruplar geldiğinden de söz edebiliriz. Bu kontekstte Network Ağlar Kuramı'na değinilebilir. Network Ağlar Kuramına göre;

"Göç etmek isteyen bireyler önceden göç eden kişilere ulaşır, onlardan yardım talep eder. Böylelikle göçmenler arasındaki iletişim ağları daimî olarak genişlemektedir" (Özdal, 2024).

İletişim halinde olan bireylerin birbirini etkilediği yahut birbirinden etkilendiği söylenebilir. Böylece yeni fırsat arayışında olan bireyler, daha önce göç etme tecrübesini yaşamış bireylerle iletişime geçerek göç sürecine hazırlık yapabilirler.

Bölgeye gelen ilk ineğin, bölge şefinin isteği üzerine gelmesinden yukarıda söz etmiştik. Aslında şefin; bir inek, bir boğa ve bir buzağı siparişi ettiğini, fakat boğa ve buzağının yolda öldüğü biliniyor. Bu bağlamda göç olgusunda 'mesafe' boyutuna değinmek gerekir. Göç ve mesafe meselesine, Ravenstein'in Göç Kanunları adlı makalesinde ele aldığı boyutuyla değinebiliriz. Ravenstein'e göre, göçmenlerin büyük çoğunluğu sadece kısa mesafelere göç ederler. Zira uzun yollar uzun vakitler alacağından şartlar daha da zorlaşır (Akyıldız, 2016). Filmin kapsadığı dönemin ise teknolojik ilerlemelerin henüz yaşanmadığını, bundan dolayı da insan yahut hayvan ölümlerinin henüz kontrol altına alınamadığı yahut ötelenemediği bir döneme denk düştüğü görülmektedir. İmkanların yetersizliği ise kaçınılmaz olarak uyum sağlamayanların yok olmasıyla neticelenecektir.

Başrol olan Figowitz karakterinin küçük yaşlarda ailesini kaybettiğine değiniliyor. Figowitz "*iş bulmak için yer değiştirmeliyim*". Cümlesiyle çocuk yaşlardan itibaren çalışmak zorunda kaldığını ima ediyor. Bu bağlamda, tıpkı suça sürüklenen çocuklar gibi 'göçe sürüklenen çocuklar'dan söz edilebilir. Başkarakter Figowitz'in de göçe sürüklenen çocuklar arasında değerlendirilebileceğini söyleyebiliriz. Öte yandan karakterin sürekli bir iş arayışı içinde bulunması ise göç etmek zorunda kalmasıyla sonuçlanmaktadır. Figowitz'i göçe sürükleyen sebebin ekonomik olması ise Neo-Klasik Mikro Göç Kuramıyla açıklanabilir. Birey bazında analiz yapılan bu kurama göre;

"Bireyler fayda ve maliyet hesapları yapabilen rasyonel varlıklardır, bundan mütevellit göç ederler" (Özdal, 2024).

Figowitz'in de para kazanmak için göç etmesi bu kuram çerçevesinde değerlendirilebilir. Pek tabii modern anlamda bir kar-maliyet hesabının olup olmadığı ise şaibelidir.

Ayrıca, yapılan keklerin ilk satılışından sonra ortaya çıkan talebe bağlı olarak bir müzayede sahnesi filmde yer almaktadır. Fakat keklerin sayısının az olması arzın düşük olması anlamına gelmektedir. Bu noktada, son keki satmak için fiyat artırımına gidilmesi kapitalist ekonomik sistemin piyasaya ilişkin işleyiş biçimine dair zekice bir gönderme niteliğindedir.

Kasabada yaşayan insan profili oldukça çeşitli ve ilgi çekicidir. Kızılderililer/yerliler, Avrupalılar, Afrikalılar ve Asyalılar olmak üzere farklı coğrafyalarda insanların mevcut olması, bölgenin bir tür göç merkezi haline geldiğinin önemli bir işaretidir. Keza keklerin satışı sırasında ikinci gün talep patlamasıyla karşılaşmakta ve insanlar bir parça kek almak için sıraya girmektedir. Sırada bekleyen kişiler ücreti ne olursa olsun ödemeye hazırdır. Yerli/Kızılderili kıyafeti taşıyan bedenlerin ellerinde kabuğumsu objeler, bir yerliye göre daha klasik giyimli olan bedenlerin ellerinde ise kâğıt parçaları yahut madeni paralar yer almaktadır. Bu noktada, bölgede henüz birlik ve bütünlük bilincinin yakalanamadığı yahut çok kültürlü (Çarpar, 2012) heterojen yapının varlığını koruduğu söylenebilir.

Şekil 2’de başrol Figowitz’in kek satışı sonrası aldığı ödemeleri gösterir. Bu sahnede çeşitli kabuklar, kâğıt parçaları ve madeni paraların birbirine denk olduğu, dolayısıyla heterojen bir yapılanmanın sürdüğü görülmektedir.



Şekil 2.

Filme yer alan bazı sembollere de değinmek gerekir. Şefin ineğe sahip olması zenginliğe ve sermayeye işaret eden ekonomik bir semboldür. Öte yandan şefin evinde yer alan yerlilerin ise yerliler arasındaki hiyerarşiler piramidinde üst katlarda yer aldığı söylenebilir. Zira hem yerli kadının hem de yerli erkeğin bedenlerinde çokça yer alan kabuğumsu cisimler pahası olan cisimlerdir ve yerlilerin zenginlik yahut sermaye sembolünün kabuğumsu cisimler olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, adı geçen sembollerin aslında ekonomik sermayenin bir çeşit sergilenmesi olarak okunması da söz konusu olabilir. Zira ekonomik sermaye mali kaynakları ifade eden ve parasal değerlerin tümüne denk düşen sermayedir (Bourdieu vd., 2015).

İneğin sütünün çalınmasından sonra ineğin etrafının çitle çevrildiğini görüyoruz. Aslında buradaki çit motifi bir tür sembol olarak okunabilir. Zenginliğin ve sermayenin sembolü olarak çit, mülkiyet meselesiyle de ilişkilidir. Zira çitleme işlemi, Rousseau’nun da işaret ettiği gibi “*Bu bana aittir!*” (Rousseau, 2021) anlamına gelir. Şef ineğin etrafını çitle çevreleyerek olası hırsızlıklardan mülkünü korumayı amaçlamıştır.

Şekil 3’te “ilk inek” bir çitle çevrilmiştir. Yerleşim yeri şefinin bir mülkü olarak inek figürünün, çitleme işlemiyle olası hırsızlıklardan korunması planlanmaktadır.



Şekil 3.

4. Sonuç

İnsanlık var olduğu günden bu yana göç hareketleri gerçekleşmiştir, göçün ve insanlığın tarihinin paralel olarak okunması ise göç olgusunun sürekli ve canlı bir olgu olmasıyla ilişkilendirilebilir, zira göç hareketleri geçmişten bugüne değin sürekli olarak devam etmiştir. Pek tabii her göç biriciktir, bundan mütevellit göç hareketlerinin sebepleri farklılık göstermektedir. Klasik dönem göçleri genellikle doğal sebeplerden, modern dönem göçleri ise ekonomik ve siyasi sebeplerden ve çağdaş göçler ise genellikle ekonomik sebeplerle yahut kaygılarla gerçekleştirilmektedir. Göçlerin değerlendirilmesi yahut göç hareketlerinin dikkat çekmesi ise kitlesel göç hareketleriyle paralel olarak gündeme gelmiştir. Yukarıda detaylıca ele alındığı gibi, 1770'li yıllarda Britanya'da başlayan Sanayi Devrimi ile kırdan kentlere doğru kitlesel akınlar gerçekleşmiştir. Teknoloji ilerledikçe ve bu teknolojik gelişmelere egemen olan yahut sermayeyi elinde bulunduran gelişmiş ülkelere doğru bir akış hali söz konusudur. Bu akış ise çeşitli bağlantılarla söz konusu olabilir. First Cow adlı filmdeki başkarakter Figowitz'in aslında Avrupalı olduğu ama iş bulmak için Amerika kıtasındaki Oregon Bölgesine göç hareketi söz konusudur. Figowitz karakterinin göç ettiği hedef ülke ise Avrupa'nın sömürge geçmişine sahip olan bir bölgedir. Bu bağlamda Figowitz'in göç hareketinin söz konusu bölgeye doğru gerçekleşmesinin sebebinin Avrupa kıtası ve Amerika kıtası arasındaki tarihsel sömürge sistemiyle açıklanabilir. Bu bağlar sayesinde başkarakterin göçü izah edilebilir. Öte yandan adı geçen bölgeye göç hareketlerinin yönelmesi ise ekonomik faktörlerin çekici etkisidir. Bölgede yer alan değerli yer üstü ve yer altı zenginlikleri yeni bir istihdam alanı oluşturduğu için bölgeyi bir tür cazibe merkezi haline getirmiş ve göçleri bölgeye doğru çekmiştir. Figowitz ise bahsi geçen bölgeye çalışmak için göç edenler arasındadır.

Filmin hem senaristlerinden biri olan hem de yönetmeni olan Kelly Reichardt'ın First Cow adlı eseri, modern anlamda göç hareketlerinin ilk örneklerinden bir hikâyedir ve bu hikâyenin, ele aldığı dönemi tüm gerçekliğiyle gözler önüne serdiği iddia edilebilir. Zira Reichardt bu eserinde ekonomik gerekçelerle göç hareketlerine dahil olan iki kişinin üzerinden bir anlatı geliştirmiştir.

Elinizdeki çalışma sosyolojik temelde genel bir okuma sunarken, göç kuramları ile bir çerçeve sunarak değerlendirme sınırlarını belirlemiştir. Bu çalışmanın hazırlanma aşamasında yeterli yayına erişememe gibi bazı kısıtlılıklar yaşanmıştır. Bu kısıtlılıkların giderildiği senaryoda ise birçok perspektiften filmin değerlendirilmesi yapılabilir. Bu çalışma kapsamında incelediğimiz “First Cow” adlı film, ele aldığı olay bakımından ve işlendiği dönem itibarıyla iktisadi bir okumayla incelenmeye uygun olmakla birlikte, toplumsal inşacılık, toplumsal sınıflar ve Marksist bir perspektifle de değerlendirilmeye müsait bir yapıdadır. Son kertede First Cow adlı film üzerinden, sinemayla ilgilenenlerin ve sosyal bilimlerle ilgilenenlerin filmi değerlendirirken birçok malzeme bulabileceği ve başka perspektiflerle bir değerlendirme yapmanın da mümkün olduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Abadan-Unat, Nermin. (2017). Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa 3.baskı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
- Adıgüzel, Y. (2024). *Göç Sosyolojisi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akkağıt, Ş. F. (2022). ARİSTOTELES’TE İNSAN KAVRAMI. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, Article 42.
- Akyıldız, İ. E. (2016). Göç teorilerinin karşılaştırmalı analizi. *Bursa Uludağ Üniversitesi İİBF. Dergisi*, 35(2), 127-176.
- ALTET, Xavier Barral I, (2006), Sanat Tarihi, Dost Kitabevi
- Aslan, Z. (2020). *Türkiye’de Göç ve Göçmenler: (1914-1960) Karadeniz, Batum, Bulgaristan, Türkistan Türkleri ile Romanya Yahudileri*.
- Berend, I. T., & Çekem, İ. F. (2024). *19. Yüzyıl Avrupa İktisat Tarihi*.
- Blake, W. (2018). *Cennet ile Cehennem Evliliği* (B. Sönmez, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Bourdieu, P., Şannan, D. F., & Berkkurt, A. G. (2015). *Ayırım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*.
- Bourdieu, P., & Tanrıöver, H. U. (2006). *Pratik Nedenler*.
- BOZKURT, Nejat, (1992), Sanat ve Estetik Kuramları, Ara Yayınları
- Cohen, Robin. (1996). Theories of migration. Edward Elgar Publishing
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), Article 8.
- Çağlayan, Savaş. (2013). Göç Kavramı Ve Kuramları. *Kent Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir*.
- Çarpar, M. (2012). Çokkültürlü Bir Toplumda Antropolojinin Önemi. *Folklor/Edebiyat*, 18(70), Article 70.
- Çuhadar, C. (2008). Siyaset Kavramının Felsefi Kökenleri. *Dini Araştırmalar*, 10(30), Article 30.
- Diken, Bülent ve Laustsen, Carsten Bagge (2008). Filmlerle Sosyoloji (Çev. Sona Ertekin). Elma - Sib - The Apple Filmi (2017, 17 Ağustos).
- Guilmoto, Christophe. Z., & Sandron, Federic. (2001). The Internal Dynamics Of Migration Networks In Developing Countries. *Population: An English Selection*, 135-164.
- Hardt, M., & Negri, A. (2023). *İmparatorluk* (A. E. Pilgir, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- İOM Uluslararası Göç Örgütü. (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.

- Harris, John. R., & Todaro, Michael. P. (1970). Migration, Unemployment And Development: A Two-Sector Analysis. *The American Economic Review*, 60(1), 126-142.
- Koçal, A. V., & Karasu, M. A. (2024). GÖÇ KURAMLARINDA GÜNCEL BİR YAKLAŞIM: GÖÇMEN İLİŞKİ AĞLARI KURAMI. *Dicle Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(27), 78-97. <https://doi.org/10.53092/duiibfd.1354312>
- Kubiciel-Lodzińska, S., & Ruszczak, B. (2016). The Determinants of Student Migration to Poland Based on the Opolskie Voivodeship Study. *International Migration*, 54(5), 162-174
- Lee, Everett. S. (1966). A Theory Of Migration. *Demography*, 3(1), 47-57.
- Lewis, William. Arthur. (1954). Economic Development With Unlimited Supplies Of Labour. *The Manchester School*, 22(2), 139-191.
- Mabogunje, Akin. Ladipo. (1970). Systems Approach To A Theory Of Rural- Urban Migration. *Geographical Analysis*, 2(1), 1-18.
- Massey, Douglas. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. (1993). Theories Of International Migration: A Review And Appraisal. *Population And Development Review*, 431-466.
- Nail, T. (2022). *Göçmen Figürü* (D. R. Eşli, Çev.). İletişim Yayınları.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I*, (S. Özge, Çev.). Yayın Odası.
- Nietzsche, F. (2024). *Ahlakın Soykütüğü Üstüne* (A. İnam, Çev.). Say Yayınları.
- Nişanyan, S. (2007). *Sözlerin Soyağacı Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü* (genişletilmiş,gözden geçirilmiş 3.basım). Adam Yayıncılık.
- Ötgün, C. (2008). Sanat Yapıtına Yaklaşım Biçimleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (2)
- Özdal, B. (2024). *Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri Bağlamında Türkiye*. Dora Yayınları.
- Palta, m., & Özdal, b. (2020). Kopenhag Okulu'nun güvelik anlayışı bağlamında soğuk savaş sonrası dönemde balkanların güvenliğinin analizi. *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), Article 2.
- Petersen, William. (1958). A General Typology Of Migration. *American Sociological Review*, 23(3), 256-266.
- Piore, Michael. Joseph. (1972). Notes For A Theory Of Labor Market Stratification.
- Ravenstein, Ersnt. Georg. (1885). The Laws Of Migration. *Journal Of The Statistical Society Of London*, 48(2), 167-235.
- Stearns, P. N., & Soysal, N. (2021). *Dünya Tarihinde Sanayi Devrimi*.
- Stouffer, Ssamuel. A. (1940). Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility And Distance. *American Sociological Review*, 5(6), 845-867.
- Sjaastad, Larry. A. (1962). The Costs And Returns Of Human Migration. *Journal Of Political Economy*, 70(5, Part 2), 80-93.
- Stark, Oded., & Bloom, David. E. (1985). The New Economics Of Labor Migration. *The American Economic Review*, 75(2), 173-178.
- Wallerstein, Immanuel (1974). *The Modern World-System I Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*, Academic Press.
- Wallerstein, Immanuel. (2000). *The Essential Wallerstein*. New Press. New York
- Wallerstein, Immanuel. (2005). *Dünya Sistemleri Analizi Bir Giriş*, Çev. Ender Abaoğlu, Nuri Ersos, Aramtoplum, İstanbul.
- Wittgenstein, L. (2020). *Tractatus Logico-Philosophicus*.

Wolpert, Julian. (1965). Behavioral Aspects Of The Decision To Migrate. Papers In Regional Science, 15(1), 159-169.

Zelinsky, Wilbur. (1971). The Hypothesis Of The Mobility Transition. Geographical Review, 219-249.

<https://mubi.com/tr/films/220819/player> E.T: 11.11.2024

Summary

The phenomenon of migration, which can be read in parallel with human history, derives from the Latin notion of 'migare', which means resettlement, change of place, temporary or permanent stay, navigation. The reason for the formation of new notions such as migration usually occurs in parallel with the need to explain a new event or phenomenon. As a matter of fact, the fact that people are moving from place to place, and these movements are carried out en masse, calls for attention, and mass mobility, that is, the new conditions created by this mass movement, must also be subject to a definition. Identification is naming, and naming is ultimately a meaning. The definition of mass human movements as migration is actually the meaning of these movements. On the other hand, migration is a phenomenon and the world is determined by facts, so we can consider the world as the sum of facts. The phenomenon of migration, on the other hand, has come to the agenda with mass movements. In this context, the Industrial Revolution can be considered as the beginning of mass migration movements in the modern sense, and we can consider the modern period as a kind of migration age. As a matter of fact, as Thomas Nail points out, 21. it can be argued that the argument that the century will be the century of immigrants is actually behind the fact that the modern world is being shaped by immigration. The Industrial Revolutions that started in Britain in the 1770s and have progressed in various waves until today have shaped the modern world and have continued to shape it until the current period. The industrial revolution corresponds to a global process from its early stages, and this global dimension has also transformed economic relations. In this context, industrializing countries are characterized as developed central countries, while non-industrialized-backward countries are characterized as peripheral countries. In the film First Cow, which determines the axis of this study, the evaluation of the film will be made in connection with the phenomenon of migration, since the main characters are also involved in a migration movement.